

Liturgia, liturgikus zene

Vázlat

Füzes Ádám atya előadása
Lejegyezte Marczell Márton

KAZETTA - 1. Katolikus Zenei Tábor
2018. július 23.

Tartalomjegyzék

1 A liturgia	2
2 A szent zene	2
3 Vonatkozó egyházzenei dokumentumok	3
3.1 Hangszerválasztásról	3
3.2 A szakrális repertoárról	4
4 A mise részei	5
4.1 Ordinarium	5
4.1.1 Kyrie	5
4.1.2 Gloria	6
4.1.3 Credo	6
4.1.4 Sanctus	7
4.1.5 Agnus Dei	7
4.2 Proprium	7
4.2.1 Introitus	8
4.2.2 Offertorium	8
4.2.3 Communio	8
4.2.4 Graduale	8
4.2.5 Alleluia	9
4.2.6 Tractus	9
4.2.7 Sequentia	9
5 Egyházi jóváhagyás kérdése	10

1. A liturgia

Nem beszélhetünk arról, mit és hogyan kell csinálni, amíg nem ismerjük a miértet: mi a liturgia és miért zenélünk ott?

1. Definíció. *A liturgiában Isten dicsőítése és az ember megszentelése történik.*

A liturgiában tehát van egy anabatikus (felfelé szálló) és egy katabatikus (lefelé szálló) irány. Felfelé szálló, mert az ember erőfeszítése Isten megdicsőítésére. A tökéletességre, az isteni szépségre törekszik, de azt sosem érheti el. Ezért a liturgikus művészetnek is a tökéletességre kell törekednie, a legjobbat kell adnunk abból, amit tudunk. (Tehát nem az abszolút legjobbat, mert az Istené, hanem a relatív legjobbat, lehetőségünk szerint.) Isten tökéletessége végtelen, azt nem tudjuk növelni vagy csökkenteni azzal, ha szépen vagy hamisan éneklünk a misén, de a hívek személyes istentiszteletét és ezáltal megszentelődését nagyban befolyásolja. Saját magunk erőfeszítése és a tökéletességre való törekvésünk, ezáltal megszentelődésünk útja lehet a tanulás, gyakorlás, készülés, a legjobbra való igyekezet. Az a figyelem, amivel Istent körül vesszük (tisztá és kivasalt kehelykendő, szép ruhát veszünk a misére stb.), alakít bennünket, alakítja Istenkapcsolatunkat és a közösségünket is.

A liturgia lefelé szálló iránya, amikor az Istennel való találkozás lehetősége az embert megszenteli.

A liturgia nyilvános, közhasznú, közösségi aktus, a közösség végzi, mert értünk van. Éppen ezért közösségileg szabályozott. A magányos ima nem liturgia.

A keresztény liturgiának meg kell egyeznie azzal, amit az Istenről tudunk vagy hiszünk. A *lex credendi* (a hit szabályai: katekizmus, dogmák stb.) és a *lex orandi* (az imádság szabályai: kötött imák, liturgikus szabályok) összhangja fontos és egymással szemben nem kijátszhatóak. (Példa: Régi szentképek hátuljára nyomtatott imádságok mellett ott találjuk a püspöki jóváhagyást.)

2. Definíció (A katolikus liturgiák). *Szentmise, zsolozsma, szentségkiszolgáltatások.*

Ezek szövegei normatívak. Egyéb (magán)ájtatosságok szövegében nagyobb szabadságunk van, például a keresztút állomásai adottak, de az állomásokon felolvasott elmélkedést a helyi közösség, pap beleegyezésével akár a közösség egy tagja is írhatja. De a liturgiának, mivel közösségi, közös megegyezésen kell alapulnia. (Például a közösen mondott rózsafüzért úgy mondjuk, ahogy az van, ahogy abban megállapodtunk. Tarthatunk hosszabb vagy speciális rózsafüzér alkalmat is, ha előre úgy hirdetjük meg, s ebbe a résztvevők részvételükkel beleegyeznek.)

2. A szent zene

A szent zene fajtái: (más művészetekre is alkalmazható)

1. Vallásos témájú zene (pl. szentek életéről szóló opera, musical, Jézus Krisztus Szupersztár, istenes versek megzenésítve stb.)
2. Lelkiségi énekek: lelkiségi, hitéleti használatra készül, pl. zarándokénekek, Eucharisztikus Kongresszus himnusza, Antióchia dal, piarista himnusz stb.

3. Szakrális zene: a kultuszban születik, azaz szent szöveget dolgoz fel és/vagy kifejezetten liturgikus célra készül.

1. Példa. Az Úrnapja ünnepet (Corpus Christi) 1264-ben vezették be. Aquinói Szent Tamás, domonkos rendi szerzetes, pap, költő írta meg az ünnep liturgikus szövegét: sequentia a miséhez, himnuszok, antifonák a zsolozsmához. Pange Lingua, Panis Angelicus, Tantum Ergo, O Salutaris Hostia ekkor születtek. Ezek tehát szakrális művészeti alkotások, mert liturgikus célra készültek.

A szakrális zene hasonló például egy oltárhoz. Az oltár külsejében nem feltétlenül különbözik akár egy szép asztaltól, de a püspök felszenteli, „lefoglalja” azt a liturgia céljaira, mert arra készült. Így a szakrális zene sem elsősorban stílusában különbözik más zenétől, hanem abban, hogy a liturgia céljaira készül.

A fenti három kategória sorrendben, ahogy haladunk a szakralitás felé, egyre több követelményt támaszt a műalkotással szemben. De ez igaz pl. a pap beszédére is: sokkal több és többféle dolgot mondhat magánbeszélgetésben, mint egy prédikációban, a mise többi részében pedig a misekönyvben megszabott szöveget kell mondania.

3. Vonatkozó egyházzenei dokumentumok

3.1. Hangszerválasztásról

68. A liturgikus cselekmények során, főleg nagyobb ünnepeken, az összhang kedvéért vagy az ének kíséretéért az orgonán kívül az orgonával együtt vagy a nélkül egyéb hangszerek is megszólaltathatók, elsősorban kisebb vonós/pengetős¹ hangszerek. De szigorúan meg kell tartani ilyenkor mindazt, ami a fentebb (60. sz.) felsorolt alapelvekből következik. Ezek:

- 1. Olyan hangszerről legyen szó, amely szent használatra valóban alkalmazható;*
- 2. Olyan hangon, olyan komolysággal és szinte vallásos tisztasággal szólaljanak meg ezek a hangszerek, hogy profán zenét idéző hang ne kerüljön bele, és mozgátsa elő a hívek ájtatosságát.*
- 3. A karmester, az orgonista és a művészek értsenek jól a hangszerekhez és ismerjék a szent Zene törvényeit.*

(Amleto Giovanni Cicognani bíboros és Alphonso Carinci érsek. De musica sacra et sacra liturgia. Instrukció a szent zenéről és a szent liturgiáról. Szent Rítuskongregáció, 1958. szept. 3.)

A fenti szabályok, a szent és a profán közti határok kortól és kultúrától függenek. Más és más hangszerek, zenei elemek alkalmasak szent használatra különböző kultúrájú közösségek számára. Például egyes afrikai közösségeknek a szent eseményekre külön fenntartott ruházata van, amit Európában be sem engednénk a templomba. Ugyanígy a lüktető ritmusok szent zenére való alkalmasságáról is vita folyt, folyik az európai egyházzeneben.

---

¹Itt a különböző fordítások nem egyeznek. (A szerk.)

3.2. A szakrális repertoárról

Korábban a következő zenei irányzatok léteztek a miséken:

1. Gregorián
2. Nagyzenekari művek: magas előadói színvonal, koncertszerű előadás, a hallgatóságra nézve is elvárásokat támaszt
3. Műdalok (népszerű, komponált dalok)
4. Népénekek (bár ezek ritkán valódi népdalok, inkább a nép által szívesen énekelt műdalokról van itt is szó)

A II. Vatikáni Zsinat előtt a hívek misében való részvétele korlátozott volt: a pap mondta latinul a misét, gyakorlatilag magának illetve a ministránsokkal felelgetve, a hívek közben rózsafüzéreztek, a kántor pedig instrumentális „orgonamiséket” játszott, vagy a miséhez lazábban kapcsolódó szövegű énekeket. X. Szent Piusz pápa viszont már 1903-ban szorgalmazta, hogy a liturgián ne csak „valami szépet” énekeljünk, hanem a liturgiát énekeljük.

A liturgia mai formáját a II. Vatikáni Zsinat (1962-1965) után nyerte el. A reform (anyanyelvű mise stb.) célja a hívek bevonása volt. A zsinat liturgiát szabályozó dokumentuma a *Sacrosanctum concilium*.

112. Az egyetemes Egyház zenei hagyománya fölbecsülhetetlen értékű kincs. Minden más művészi kifejezőmód fölé emelkedik, leginkább azért, mert a szent szövegeket kísérő dallam az ünnepélyes liturgiának szükséges és integrális része.

...Ezért a szent zene annál szentebb lesz, minél szorosabban kapcsolódik a liturgikus cselekményekhez: bensőségesebben fejezi ki az imádságot, növeli a lelkek egységét, gazdagítja és ünnepélyesebbé teszi a szent szertartásokat. Az Egyház ezért jóváhagyja az igazi művészet minden megnyilatkozását, ha megvannak bennük a kívánt föltételek, és helyt ad nekik az istentiszteleten.

118. A vallásos népéneket is gonddal ápolják, hogy fölhangozhassék a hívek éneke a különböző ájtatosságokon, sőt az előírások és rubrikák szerint a liturgikus cselekményekben is. (Sacrosanctum concilium. Zsinati konstitúció. Második vatikáni zsinat, 1963. dec. 4.)

Alapvetés tehát, hogy a dallam a szent szövegeket kíséri. A különböző művészetek között nincs különbségtétel, amennyiben a liturgia követelményeinek megfelelnek.

A „gitáros énekek” kisebb része készül kifejezetten miseszövegre, többségük a vallásos népénekekhez sorolható. A Hozsanna énekeskönyv (1934) énekeit is tehetségesebb kántorok vagy papok írták, volt rá igény, egyháziilag rendezték, jóváhagyták, Sík Sándor tette rendbe a szövegeket, Harmat Artúr a dallamokat. A „gitáros énekek” ezekkel sorolhatók egy kategóriába: liturgikus célra is használható, de nem kifejezetten liturgikus énekek.

A népi ájtatosság olyan alkalom, amelyben az egyénileg megéltet fejezzük ki, nem pedig az egyháztól kapottat. Ez sokkal többféle művészi (ön)kifejezést megenged.

4. A mise részei

3. Definíció. A mise állandó részei (*ordinarium*) azok, amelyek megzenésíthetők, de a szövegük állandó.

4. Definíció. A mise változó részei (*proprium*) azok, amelyek szövege bizonyos keretek között változik.

Ordinarium		Proprium	
Kyrie	Uram, irgalmazz	Introitus	Bevonulás
Gloria	Dicsőség	Graduale	(Válaszos zsoltár)
		Alleluia vagy Tractus (Sequentia)	
Credo	Hiszekegy	Offertorium	Felajánlás
Sanctus ²	Szent vagy		
Agnus Dei	Isten báránya	Communio	Áldozás

A mise utolsó éneke, a kivonulási ének nem tartozik a miséhez, ezért szoktunk itt például akár egy-egy Mária-éneket is énekelni.

4.1. Ordinarium

4.1.1. Kyrie

A Kyrie szövege:

Uram, irgalmazz!
Krisztus, kegyelmezz!
Uram, irgalmazz!

A Kyrie szövegébe beszúrhatóak úgynevezett tropusok. Ezek a gregoriánban a melizmatikus tételt (egy szótaghoz sok zenei hang tartozik, hajlításszerűen) szillabikussá teszik (egy szótag egy hang). Például:

Nagyhatalmú Isten, könyörülj e népen! Uram, irgalmazz minekünk!
Ádám Atyánk vétkét, te mostad le szennyét! Krisztus, kegyelmezz minekünk!
Mit a bűn hajdan elveszte, szent Fiad nekünk megnyerte. Uram, irgalmazz minekünk!

Szentek fényessége, mennynek ékessége: Uram, irgalmazz minekünk!

²A Sanctus és a Benedictus 1962 előtt külön tételek voltak, az úrfelmutatás előtt és után hangzottak el. Ma nem választhatók szét.

Istennek szent Fia, Mária magzatja: Krisztus, kegyelmezz minékünk!
Jöjj el már, látogass minket, tisztítsd meg büntől lelkünket: Uram, irgalmazz minékünk!

Jézus Krisztus, téged elküldött az Atya, hogy gyógyítsd a töredelmes szívűeket:
Uram, irgalmazz!
Jézus Krisztus, te eljöttél, hogy magadhoz hívd a bűnösöket:
Krisztus, kegyelmezz!
Jézus Krisztus, te az Atya jobbán ülsz, hogy közbenjárj értünk:
Uram, irgalmazz!

Ezek az úgynevezett tropikus Kyriék. A beszúrásokra azért van lehetőség, mert a IV-VI. századi Rómában a nagy (pápai) ünnepi misék előtt a hívek valamely (collecta) templomban gyülekeztek, innen vonultak az aznapi stáció helyszínéül szolgáló templomba. Eközben válaszos formájú könyörgő énekeket énekeltek, amelybe a válaszok között a közösség könyörgései hangzottak el. Az ének válaszaiból alakult ki a Kyrie mai formája, a köztes könyörgésekből pedig az Egyetemes könyörgések nevű miserész, amelyet a II. Vatikáni Zsinat állított helyre. Így a Kyriebe beszúrt tropusok a liturgia ősbib formáját idézik, nem pedig ellentmondanak neki. A használható tropusokhoz az Egyház jóváhagyása szükséges.

4.1.2. Gloria

A Gloria szövege:

Dicsőség a magasságban Istennek, és a földön békesség a jóakarató embereknek. Dicsőítünk téged, áldunk téged, imádunk téged, magasztalunk téged, hálát adunk neked nagy dicsőségedért, Urunk és Istenünk, mennyei Király, mindenható Atyaisten. Urunk, Jézus Krisztus, egyszülött Fiú, Urunk és Istenünk, Isten Báránya, az Atyának Fia, te elveszed a világ bűneit, irgalmazz nekünk; te elveszed a világ bűneit, hallgasd meg könyörgésünket. Te az Atya jobbán ülsz, irgalmazz nekünk. Mert egyedül te vagy a Szent, te vagy az Úr, te vagy az egyetlen Fölség, Jézus Krisztus, a Szentlélekkel együtt, az Atyaisten dicsőségében. Amen.

Sajnos e helyett sok helyen más szöveget énekelnek, de valójában nem szabad. Eredetileg egyébként karácsonyi dicsőítő himnusz volt. A zsinat rendelkezései kivonták a forgalomból a Hozsanna énekeskönyvnek az ordináriumot „nyomokban tartalmazó” énekeit is, amelyeket a hívek aközben énekeltek magyarul, hogy a pap az adott miserészt mondta latinul.

Nagybőjtben és Adventben nincs Gloria, különben pedig csak ünnepnapokon és főünnepeken. Az énekrend összeállításakor meg kell nézni a Direktóriumot, hogy van-e aznap és milyen ünnep. Ezért is kell a pappal konzultálni a mise előtt!

4.1.3. Credo

A Hiszekegyet manapság nem szokták megzenésíteni. Csak főünnepeken hangzik el (pl. nagyobb apostolok ünnepei, Szent József stb.)

4.1.4. Sanctus

A Sanctus szövege:

Szent vagy, szent vagy, szent vagy, mindenség Ura, Istene.
Dicsőséged betölti a mennyet és a földet.
Hozsanna a magasságban.
Áldott, aki jön az Úr nevében.
Hozsanna a magasságban.

Forrásai: Izaiás 6,3; Mt 21,9; ez utóbbi idézi a Zsolt 118,26-ot.

4.1.5. Agnus Dei

Az Agnus Dei szövege:

Isten Báránya, te elveszed a világ bűneit: irgalmazz nekünk!
Isten Báránya, te elveszed a világ bűneit: irgalmazz nekünk!
Isten Báránya, te elveszed a világ bűneit: adj nekünk békét!

4.2. Proprium

Proprium jelentése „saját”. A proprium szövegek ugyanis jellemzően az ünnephez tartoznak, az adott ünnep sajátjai.

Az a bizonyos helyeken meglévő – helyenként engedéllyel is jóváhagyott – törvényes gyakorlat, amely szerint a Római Gradualéban lévő Introitus, Offertorium és Communio énekeit más énekekkel helyettesítik, az illetékes területi egyházi hatóság döntése szerint megtartható, csak az utóbbi énekek feleljenek meg a szentmise említett részeinek és az ünnepnek illetve liturgikus időnek. Ezeknek az énekeknek szövegét ugyanazon területi hatóságnak kell jóváhagynia. ...Az olvasmányok közötti énekekre (Graduale, Alleluia, Tractus, Sequentia), mivel ezek természetük szerint a liturgia Verbi szerves részei, nem vonatkozik a fenti engedély. Ezeket tehát – a további intézkedésig – csak az eddig szokásos módon, felolvasva, esetleg énekelve lehet végezni úgy, hogy a hívek ülve hallgatják, sőt, amennyiben lehetséges, annak recitálásában vagy éneklésébe maguk is résztvesznek.

Az ún. Ordinarium Missae énekeit (Kyrie, Gloria, Credo, Sanctus, Agnus Dei) lehet többszólamú feldolgozásban is – akár „a capella”, akár hangszeres kísérettel – énekelni, csak arra kell ügyelni, hogy a népnek ez esetben is legyen módja a bekapcsolódásra. (Liturgikus rendelkezés: Instructio de musica in sacra liturgia ismertetése. Magyar Katolikus Püspöki Kar, 1967. szept. 13.)

Fontos tehát, hogy a helyi egyházi hatóság jóváhagyása szükséges a helyettesítő énekekhez is!

4.2.1. Introitus

Bevonulási ének. A vonulás (processio) azt jelenti, hogy az éneknek pontosan addig kell szólnia, amíg a papság és asszisztencia a bejárattól a szentélyben a misén elfoglalt helyéig ér, azaz vonul. Ezután már ne kezdjünk bele újabb versszakba!

4.2.2. Offertorium

A felajánlási ének témája: adományok előkészítése. Emberi dolgainkat, munkánkat, fáradságunkat, kérdéseinket, félelmeinket, a kenyeret és a bort Isten elé hozzuk és felajánljuk. Processziós ének, hiszen az adományokat Isten elé visszük. A pap az ének alatt készíti elő az adományokat: a borba vizet önt, kezet mos, hálaadó és bűnbánó imát mond stb. Az éneknek tovább kell tartania, ha ezek után még tömjénezés is van.

4.2.3. Communio

Az áldozási ének az Eucharishtiában Istennel való személyes találkozásról szól és ennek bennünk kifejtett hatásáról. Processziós ének, hiszen a hívek a szentséghez járulnak. Rugalmas énekeket válasszunk, hogy az áldozók számára alkalmazkodni tudjunk, akár hamar kell abbahagyni, akár sokáig kell folytatni az éneket. Az áldozás után, hasonlóan a bűnbánati felszólításhoz és a prédikációhoz, rövid szent csend van előírva. Az éneknek azonban addig kell tartania, amíg a pap befejezi a purifikálást, azaz a szent edények megtisztítását, és leül.

4.2.4. Graduale

Hibás értelmezés az, hogy „olvasmányközi ének”, azaz „az olvasmányok között legyen valami nóta”. Ez a hiba a „gitáros” misékre, de a Hozsanna énekeskönyvre (mivel az a zsinattal elavult) is jellemző.

Itt az igeliturgia szerkezetét kell jobban megvizsgálnunk. Első látásra a szerkezet lényege: egy ószövetségi olvasmány, egy újszövetségi levélrészlet, és egy evangélium. Helyesebb azonban úgy néznünk, hogy a középpontban áll az aznapi evangélium (hároméves forgásban), és ehhez szorosan csatlakozik egy előképi jellegű ószövetségi olvasmány és egy az ünnepnapokon tematikusan kapcsolódó, évközi időben pedig független apostoli levélrészlet.

Az olvasmány tematikáját követi a kijelölt zsoltár is, és ezzel az igehirdetés, az igeliturgia szerves részévé válik. Így tehát kevésbé a közösségi éneklés a lényege, mint Isten igéjének elhangzása: jobb, ha a kántor éneкли egyedül, mint ha a hívek éneklük, de egész más nótát. A gregorián misékben a graduale bonyolult dallamvilágú, szolisztikus, közösségi éneklésre nem igazán alkalmas műfaj.

Mit énekelhetünk gradualéra? Az olvasmányoskönyvben (*A szentmise olvasmányai*) minden napi olvasmány után szerepel az illeszkedő zsoltár, válaszos feldolgozásban. De arra is van lehetőség, hogy különböző típus-zsoltárokat énekeljünk: adott liturgikus időkre a Graduale Simplex (1967) kijelöl néhány zsoltárt illetve teljes propriumot, amelyek így az adott naptól nem függnék. Ennek az a célja, hogy a hívek gyakrabban hallják, így könnyebben megtanulják az énekeket. Ilyenek találhatóak a Hozsanna függelékében és az Éneklő Egyházban is. Ezért azt is megtehetjük, hogy nem az adott napra kijelölt, hanem egyéb, *az evangéliumhoz/adott*

ünnephez kapcsolódó zsoltárt énekelünk el. Nem kell válaszosnak lennie, a fentiek miatt lehet szólóénekben előadott vagy a hívekkel teljesen végigénekelt zsoltár is.³

A 2002-es misekönyv óta akkor is minden esetben kell zsoltárnak lennie, ha csak egy olvasmány van.

4.2.5. Alleluia

Az olvasmányoskönyv tartalmazza az „Alleluia” refrén között énekelendő verzust, ami az evangéliumból vett részlet általában. Itt is vehetünk azonban típusokat.

Az Alleluia is processziós ének: a pap az evangéliumoskönyvvel a felolvasás helyére vonul. Ezért van értelme a visszafele vonuláskor is Alleluiát énekelni, vagy amikor pápai/püspöki misén a diakónus az evangélium felolvasása után visszaviszi a püspökhöz áldásra az evangéliumoskönyvet.

Nagybőjtben nincs Alleluia, illetve más énekek szövegében sem hangozhat el Alleluja ilyenkor. A nem liturgikus eseményekre (hittanos alkalom stb.) azonban nem vonatkozik egyházzenei előírás, ezeken csupán gyakorlati okokból érdemes elkerülni az allelujázást, vagyis hogy a résztvevőket ne zavarjuk össze.

4.2.6. Tractus

Szólózsoltározás megszakítás nélkül. Nagybőjtben, gyászmisén használjuk az Alleluia helyén, amikor az nem illene a mise témájához. Az olvasmányoskönyv (1970) már nem Tractusról beszél, hanem evangélium előtti versről; kicsit önhatalmúlag szorgalmazza a válaszos, refrénes formájú énekeket, ilyen is használhatunk. (Pl. „Jézus, add, hogy hozzád térjek...”)

4.2.7. Sequentia

A középkorban szokás lett az Alleluia utolsó szótagát egy hosszú melizmával meghosszabbítani („elhallgat a nyelv és már csak a lélek énekel”, írja Szent Ágoston). Ezt nevezték az Alleluia jubilusának. Erre a dallamra később szöveget (tropusokat) írtak, a Sequentia tehát az Alleluia jubilusának tropizációja. A neve onnan ered, hogy az Alleluiát követi (sequor). A XVI. század közepére a vallásos költők már sokféle, változó minőségű sequentiát költöttek, nem mindig sikerült szem előtt tartaniuk a *lex credendit*, ezért ekkor a Tridenti Zsinat megvizsgálta a kérdést és csak négyet engedélyezett közülük: *Victimae paschali laudes* húsvétra, *Veni Sancte Spiritus* pünkösdre, *Lauda Sion Salvatorem* Úrnapijára és *Dies Irae* gyászmisékre, halottak napjára és mindenszentekre. Később a *Stabat Mater* felkerült a listára a Fájdalmas anya ünnepén (szeptember 15.). Ma kötelezően éneklendő Sequentia húsvétkor és pünkösdkor, a többi alkalomkor választható.

---

³A jobb „gitáros” énekeskönyvek, például a kék könyv, feltüntetik a szerzőket, így azt is, ha egy ének zsoltárszövegre íródott. (A szerk.)

5. Egyházi jóváhagyás kérdése

A Kék könyvre (*Énekelj az Úrnak!* Bencés Kiadó, 1993-1999) a pannonhalmi főapát adott „imprimatur” kiadási engedélyt, tehát nem a püspöki kar. Nagyon szigorúan véve így ezeknek az énekeknek a liturgikus használatra való jóváhagyása csak a Pannonhalmi Főapátsághoz tartozó területekre vonatkozna. Ezt a bizonytalan jogi helyzetet igyekszik orvosolni a püspöki kar a hamarosan kiadandó új énekeskönyvvel.

Ha írok egy vallásos éneket, és a misén el szeretném énekelni, akkor jóvá kell hagyatnom a plébánossal. Ha az egyházmegyében terjesztendő énekeskönyvben szeretném kiadni, akkor a megyéspüspökkel. Országos szinten pedig a püspöki karral.